

A tanterv a hétköznapi élet által megkövetelt kommunikáció, ezen belül a vizuális kommunikációnyelvének megismertetésére és gyakorlati alkalmazására helyezi a hangsúlyt. Az előkészítő, alapozó szakaszban, amikor a gyerekek még nem tudnak biztonsággal olvasni, ismereteiket a környezetükből látás, hallás, tapintás, azaz komplex megtapasztalás útján szerzik. A tantárgy különösen a látvány mélyebb tartalmának, jelentésének, esztétikai üzenetének megértéséhez járul hozzá. A hétköznapi élmények mellett előtérbe helyezi a remekművek által keltett élmények fontosságát, melyek a későbbiekben meghatározók lehetnek az esztétikai élményképesség, a kifejező és befogadó képesség, az ízlés fejlesztése terén. Lehetővé teszi a gyermekek számára a látható, tapintható tárgyi valóságban, a képi világban való eligazodást, személyes alkotói utak bejárására bátorít. Fontosnak tartja az új médiumok közlésformáinak, sajátos vonásainak megismertetését. A tantárgy látni, láttatni és alkotni tanít.

Célok és feladatok

Átfogó szakmai célja a tanulók látáskultúrájának megalapozása. Feladata vizuális megismerő, befogadó, alkotó képességek fejlesztése, a kommunikáció köznapi, művészi, műszaki és tudományos módjainak, a közlés és kifejezés képi formáinak megismertetése. Fejleszti síkbeli, térbeli ábrázoló, kifejező, közlő, alakító, konstruáló képességeiket. A gondolatban és érzelmekben gazdag tevékenységek által a világ érzéki- tapasztalati birtokbavételére nevel. Feladata a látás és a kéz intelligenciájának kiművelése.

A térszemlélet, a forma-, színdinamika és szerkezeti érzék, az anyagismeret képességei a tantárgy fejlesztő hatására emelkednek magasabb szintre. A megsokszorozódott vizuális hatások, technikai információk korábban a tantárgy újszerű célja az információk közti szelekció, a tanulók kritikus befogadási képességének megalapozása.

Az általános nevelési célokhoz a kreativitás, a problémafelismerő- és megoldó képesség, a képzelet, a képi gondolkodás, az ízlés, a nyitottság, az empátia, az érzelmi élet gazdagításával járul hozzá. A művészeti nevelés érték közvetítő, értékteremtő, egyben személyiségformáló szerepet tölt be. Jelentősen hozzájárul a kultúra értékeit becsülő, környezettudatos magatartás formálásához.

Az 1-4. osztályban a vizuális nevelés célja, hogy hozzásegítse a gyermekeket élményeik, tapasztalataik, fantáziaviláguk kifejezéséhez, látási információk, esztétikai hatások befogadásához, alkotó tevékenységekhez. A tantárgy alapozó szakaszában hangsúlyt kap a szakmai ismeretszerzés, az anyagokkal, eszközökkel való beható ismeretség, valamint a vizuális kommunikáció alapjainak lefektetése.

Az érzelmekkel kísért önkifejezés elmélyültségének megőrzése mellett az egyre céltudatosabb megismerés ösztönzése, képi gondolkodásuk fejlesztése, vizuális képzeletkincsük bővítése. Lehetővé teszi a gyermekek számára a látható, tapintható tárgyi valóságban, a képi világban való eligazodást és személyes alkotói utak bejárására bátorít.

A tantárgy feladata a tanulók ábrázolásbeli formakészletének további gazdagítása, megfigyelőképességük, tér- és időérzékük fejlesztése a látvány és a mozgás ábrázolásával, térbeli rendezéssel; szín- forma és szerkezeti érzékük alakítása rajzolással festéssel, mintázással, konstruálással, érdeklődésük folyamatos ébrentartásával. Esztétikai érzékenységük fejlődését a manuális munka, a látványélmények és a bemutatott műalkotások szolgálják. Az alkotó és befogadó tevékenységek szabálytudatuk, akaratuk, önértékelésük megerősítését célozzák, a csoportmunka lehetősége együttműködési készségeiket fejleszti.

A kerettanterv a Nemzeti alaptanterv Vizuális kultúra műveltségi részterületének megfelelően a tantárgyi tartalmakat négy nagy témakörbe sorolja: vizuális nyelv; kifejezés, képzőművészet; vizuális kommunikáció; tárgy- és környezetkultúra.

A vizuális nyelv a látvány értelmezésének nyelve, a témakörök kifejező elemeit és rendező elveit sorolja fel; kifejezés, képzőművészet témakör a gyermekek személyes, kifejező-expresszív tevékenységének és az elvárható műelemzési, művészeti ismereteinek leírását tartalmazza. A vizuális kommunikációhoz a vizuális megismerést szolgáló tevékenységek, és a köznapi- informatív tudományos képi közlésekkel kapcsolatos ismeretanyagok tartoznak. A tárgy- és környezetkultúra témaköre a használati tárgyakkal, a tárgyalkotó művészetekkel és az építészettel kapcsolatos alkotó és elemző tevékenységeket tartalmazza.

A tananyag bővülő, spirális elrendezésű, a témakörök és a fő tevékenységi formák évenként ismétlődnek, tartalmukban gyarapodnak, műveleti szintjük emelkedik, a technikák bővülnek, anyagokat, eszközöket, eljárásokat javasol. A tananyag jellegét tekintve mind a négy évfolyamon gyakorlati tevékenységközpontú.

A tanítás során a kerettantervi követelmények leghatékonyabban a több témakör szempontjait magába foglaló komplex feladatokkal teljesíthetők.

Az intézmény nevelő-oktató munkájában tantárgyközi alapkompenciának tekintjük az alábbiakat:

- *szövegértés fejlesztése* (például a tanóra eleji motiváció keretében – vers, mese, ismeretterjesztő szöveg... feldolgozása),
- *matematikai alapkészségek fejlesztése* (pl. ritmusképzések síkban, térben; különböző szempontok alapján való rendezés; építés térben-szimmetrikus- és aszimmetrikus formák),
- *honismeret, hazaszeretet, egészséges lokálpatriotizmus* (a közvetlen lakókörnyezetünkhöz és tágabb otthonunkhoz kapcsolódó tudáselemek beemelése a vizuális kultúra tantárgyába – pl. vizuális jelek alkotása és olvasása /térkép, útvonalrajz/; „Hazánk”-projekt készítése más osztályokkal együttműködve,
- *környezet- és egészségtudatos magatartás kialakítása* (fenntartható fejlődéshez és az egészségtudatos életmódhoz kapcsolódó tudáselemek – pl. közvetlen, illetve közvetett környezetünk rendben, tisztán tartása; értékének tudatosítása; ember és környezet kölcsönhatása; „Ép testben ép lélek”),
- *sportszerűség, egészséges versenyszellem kialakítása* (sporthoz kapcsolódó tudáselemek, valamint e tudáselemek sporton keresztüli közvetítése – pl. csoportok közötti játékos versenyfeladatok megoldása /változás ábrázolása jeltekben – látványolvasás, képsorok rendezgetése, sorba rakása időrend szerint/.

Kiemelt közös követelmények

Hon- és népismeret

- A tanulók ismerjék meg népünk kulturális örökségének jellemző sajátosságait. Sajátítsák el azokat az ismereteket, amelyek az otthon, lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismeréséhez, megbecsüléséhez vezetnek. Ismerjék meg környezetük hagyományait és jellegzetességeit. Gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek hazaszeretetük kifejezésére szolgálnak. Ismerjék meg nemzeti kultúránk nagy művészeit és alkotásait. Becsüljék meg népművészetünk és más népek művészetének értékeit.

Kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz

- Legyenek érdeklődők és nyitottak az európai kultúra iránt.
- Ismerjék az egyetemes kultúra kiemelkedő egyéniségeit, művészeti alkotásait, a társművészetekkel együtt.
- Legyenek érzékenyek a problémák lényege iránt. Legyenek képesek megoldási lehetőségek keresésére.

Környezeti nevelés

- Ismerjék meg környezetünket.
- Kapcsolódjanak be környezetük értékeinek megőrzésébe.
- Életmódjukban nyilvánuljon meg a természet tisztelete.

Kommunikációs kultúra

- Segítsék elő a jelek útján a képi megfogalmazásokban az üzenetváltást.
- Segítsék az ismeretek megszerzésében és továbbadásában.
- Tudják használni a mesterséges közvetítő rendszereket.

Testi, lelki egészség

- Minden tevékenységében törekedjenek testi, lelki egészségüknek megőrzésére.
- Fordítsanak figyelmet a családi életre.
- Harcoljanak a káros szenvedélyek ellen.
- Legyenek toleránsak és segítőkészek a sérült, beteg társaikkal szemben.

Tanulás

- Törekedjenek ismeretszerzésre.
- Ismereteiket használják fel más területen is.
- Fejlesszék a szemléletes és elvont ábrázolási készségüket.

Pályaorientáció

- Fejlesszék önismeretüket.
- Tudatosan készítsenek fel a pályaválasztásra.
- Nyújtsanak lehetőséget a tehetséggondozásra.
- Adjanak átfogó képet a munka világáról.
- Biztosítsanak feltételeket, lehetőségeket a képességek kipróbálásához.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

1. Megismerő- és befogadóképesség

1.1 Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása

A vizuális nevelés gyakorlati tevékenységeinek egyik célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése; a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. Tudatosítani az érzékelés különböző formáinak kapcsolatát. Kialakítani a látvány élvezetének képességét. A manuális készség életkornak megfelelő módon történő fejlesztése.

1-4. évfolyam:

- Különböző anyagok élményszerű megtapasztalása, az élmények szóbeli megfogalmazása.
- Tájékozódás a lakóhelyen és annak környékén.
- Műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése.
- Szabadkézi rajzolás, festés. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás.

1.2. Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás

A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek a nagy mennyiségű képi információt, valamint az őket érő számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, a megfelelő szelekciót elvégezni, értelmezni, arról önálló véleményt megfogalmazni. A képességek fejlesztése mindvégig három fő képzési területen folyik: a képzőművészet mellett a vizuális kommunikáció köznapi formái, valamint a tárgy- és környezetkultúra műveltségtartalmi képezik a megismerés alapját, illetve a készség és képességfejlesztés gyakorlóterepeit. Mivel ezek a területek számos ponton szorosan kapcsolódnak egymáshoz, illetve gyakran fedik egymást, lehetséges és kívánatos, hogy az órai tevékenységek során a komplex feladatokban, projektekből szerves egészként jelenjenek meg.

1-4. évfolyam:

- Megadott szempontok alapján tárgyak, anyagok gyűjtése. Tárgyak külső jegyeinek összehasonlítása.
- Tárgyak, műalkotások csoportosítása különböző szempontok alapján.
- Vizuális jelek, jelképek alkotó használata.
- Képek, látványok, események leírása, leírás alapján kép készítése.

1.3. Kommunikációs képességek

A fejlesztés célja a művészi és a köznapi vizuális közlések értelmezésének segítése, a kifejezés árnyaltságának fokozása. A vizuális nyelv alapelemeinek (pont, vonal, folt, szín, forma...) tudatos alkalmazása.

1-4. évfolyam:

- Egyszerű közlő ábrák értelmezése, készítése. Az emberi gesztusok értelmezése.

2. Kreativitás

2.1. Alkotóképesség

A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése. A fejlesztés célja az örömteli élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret adó alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, alkotómagatartás kialakítása, egyúttal pedig segíteni a művészeti alkotások mélyebb megértését. Az alkotótevékenység korosztályonként más-más műfajban és technikákkal történik.

1-4. évfolyam:

- Történetek, versek, kitalált dolgok vizuális megjelenítése. Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése.
- Dramatizált történet előadása (pl. közösen készített bábokkal). Új technikák kipróbálása.

2.2. Problémamegoldó képesség

A feladatok fokozottan önálló megoldása bizonyos rutinok, készségek kialakításával kezdődik, majd egyre önállóbban végzett tevékenységeken keresztül jut el a projektfeladatok önálló megoldásáig.

1-4. évfolyam:

- A kapott feladatok irányított és önálló értelmezése. Bizonyos munkafolyamatok, problémák tanítói segítséggel történő megoldása. Részfeladatok önálló megoldása.

3. Önismeret, önértékelés, önszabályozás

A vizuális nevelés gyakorlati tevékenységeinek szinte mindegyike személyiségfejlesztő hatású. Motiváló hatásuk mellett segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció fejlesztését, a belső igényesség kialakulását, az önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást.

1-4. évfolyam:

- Vizuális esztétikai jellegű preferenciák érvényre juttatása az alkotótevékenységekben

Fejlesztési követelmények

- Legyen képes a gyermek gondolatait, érzéseit, élményeit vizuális nyelvi eszközökkel, saját kifejezési céljai szerint és a tanuláshoz szükséges formában, a megismert technikák egyre jártasabb használatával megjeleníteni.
- Értse a műalkotások képi közlések, tárgyak életben betöltött szerepét.
- Tudjon a térben tájékozódni, tudja a maga számára értelmezni a tankönyveiben, környezetében található vizuális közlő, eligazító jeleket.
- Ízlésítéletét néhány szempont alapján indokolja.
- Általános nevelési követelmény a saját és mások munkájának megbecsülése, a kultúra és a környezetvédelem fontosságának megértése, az esztétikai élmények iránti nyitottság, törekvés az értékes és az értéktelen megkülönböztetésére.
- A tantárgyi fejlesztés eredményeképpen várható a tanulók egyéni eltéréseket mutató képesség készség-, ismeret- és magatartásbeli fejlődése, melynek tényét minden esetben önmaguk év eleji szintjéhez, valamint az életkori jellemzőkhöz viszonyítva ítélünk meg.

Alkotó képességek

– A kisiskolások érdeklődésére, észlelési érzékenység jellemző: kíváncsi rácsodálkozás a látható világ számukra új, érdekes, szép jelenségeire. Képzelőerejük az eleven, konkrét belső képekben, képzeletben való gondolkodásban, valamint a képzettársításaik könnyedségében, tartalmi gazdagságában és képi- plasztikai, kifejezés, síkbeli és térbeli konstruálás bátorságában, eredetiségében nyilvánul meg.

Szívesen alkalmaznak szokatlan, egyéni megoldásokat. Ábrázolási jelrendszerük árnyaltabbá válik, egyéni vonásokat hordoz. Kifejezőképességük, expresszivitásuk szubjektív arány- és színkezelésben, fokozásban, kiemelésben mutatkozik meg. Kreativitásuk az ötletek könnyed áramlásában, egyéni leleményességben nyilvánul meg, amit lelkesedéssel végzett konkrét tevékenység motivál. Elképzeléseiket igyekeznek azonnal meg is valósítani, ennek során addig szerzett készségeiket, ismereteiket mozgósítják, de többségük a tanító segítő közreműködésére is igényt tart. Az alkotás öröme teszi képessé őket munkáik kidolgozására. Képesek alkotásaikat segítséggel értékelni, elemezni, társaik élményeit is figyelemmel követik.

Befogadó, megismerő képességek

– Az alsó tagozatos gyermekekre jellemző a látható világ jelenségeivel, az esztétikai értékekkel kapcsolatos élmények iránti észlelési nyitottság; ösztönös és könnyen mozgósítható kíváncsi rácsodálkozás, képesség élőlények, tárgyak, képek, jelenségek tüzetes szemlélésére, megfigyelésre; látványelemek emlékezeti megőrzésére, könnyed felidezésére. Vizuális emlékezetük megtartó erejére építve képesek az ábrázolás- alakítás során vizuális esztétikai képzetekkel végzett gondolkodási, képzeleti műveletekre (összehasonlításra, elemzésre, képzeleti átalakításra). A látványban rejlő jelentést, művészeti kifejezést, a közlések tartalmát adott szempontok alapján olvassák, elemzik. Képesek látható (tér, forma, szín, változás, mozgás) viszonylatok megítélésére lényeges összefüggések (külső- és belső forma, forma és tartalom, forma és funkció) megértésére, ábrázolásbeli és szóbeli magyarázatára. Mindenre erős szubjektivitás, egyéni felfedező látásmód jellemző. Műalkotások nézegetése, adott szempontok szerint elemzése során mozgósítják formálódó vizuális, esztétikai, művészeti képzeleteiket. Élményeik érzelmeikben átszűrve tükröződnek, törekszenek asszociációkra támaszkodó egyéni ízlésítéletük megfogalmazására.

A tanulást segítő képességek

– A vizualitás nélkülözhetetlen a többi érzékszerv tapasztalatainak rendezésében, a tanulásban, a művelődésben, a mindennapi életben. Az információk áttekinthetővé tételéhez, tagolásához, szemléltetéséhez, ábrák megértéséhez és létrehozásához szükséges felkészültség megszerzéséhez tantárgyunk nyújt kellő alapot. Általa sajátíthatja el a tanuló a vizuális információk formáit, és ismeri meg lelőhelyeit (könyvekben, kiállításokon és egyéb más forrásokban).

Az értékelés elvei és szempontjai

– Első évfolyamon célszerű diagnosztizáló felmérést végezni. Ezáltal felismerhetők a kiemelt adottságokkal rendelkező tehetségesek, kreatív típusú és a szintévesztő gyerekek. Formatív értékelés rendszerességgel történik. A tanító értékeli az egyes csoportok, tanulók egyéni munkáját szóban, szöveggel írásban. Szummatív értékelés a tanév végén a tantervi minimum figyelembevételével írásban történik. 2-3. évfolyamon formatív értékelés a befejezett feladat vagy feladatsor után, szóban és szöveggel írásban egyénenként, csoportmunka esetén szóban. Osztályzat tanév végén a továbbhaladás feltételeinek figyelembevételével. A 4. évfolyamon szummatív értékelés tanév végén osztályzattal. Osztályzattal csak az objektíve mérhető munkákat értékeljük.

– Értékelheti még a nevelő a tanórán kívüli gyűjtőmunkát osztályzattal, valamint a pályázatokon elért eredménynek megfelelően a Pedagógiai Programban megfogalmazottak alapján.

1. évfolyam

Éves óraszám: 55,5 óra

	Témakörök, tartalmak	Tanulói tevékenységek	
	vizuális nyelv, fogalmak	kreativitás, alkotás	megismerés, befogadás
Képzőművészet	A vizuális nyelv alapelemeinek (pont, vonal, folt, forma, tónus, szín) helyének meghatározása. A formák, a vonalfajták, fő- és mellékszínek megnevezése, a színárnyalatok megkülönböztetése. Kiemelés mérettel és színnel.	Történetek, versek, kitalált dolgok vizuális megjelenítése. Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése. Kitalált történet eljátszása közösen készített bábokkal. Az évszakok jellemző színeinek festése. Tárgyak, egyéb formák megszemélyesítése.	Műalkotások és tanulói munkák szemlélése. Beszélgetés a látott formákról, színekről, elrendezésről (képolvasás). Közös beszélgetés a látványról, formákról, színekről (rác sodálkozás, gyönyörködés, véleményalkotás). A legjellemzőbb külső tulajdonságok kiemelése. Versek és mesék cselekményének és szereplőinek megfigyelése és jellemzése.
Vizuális kommunikáció	Pontok, vonalak, foltok játékos alkalmazása a képeken. A jelek vizuális tulajdonságai (forma- és színegyszerűsítés). Tér-idő észlelése. A formák térkitöltő szerepe, a minták elrendezése a síkon.	Érdekes felület képzése a vizuális alapelemek változatos alkalmazásával (sűrűsödés, ritkulás, fedés, rétegződés, vékony, vastag, egyenes és hullámzó vonalak). Tárgyak és élőlények ábrázolása jellegzetes vonásainak kiemelésével. Egyszerű közlő ábrák készítése. Ritmikus felületek, mintasorok tervezése (pl. csomagolópapír).	Szabadkézi rajzolás, ismétlődés, ritmikus felületek megfigyelése (formák, arányok, színek, felületek). Jelek, ábrák gyűjtése, válogatása. A néma beszéd (testmozgások, gesztusok) szavakba foglalása. Sorrendiség, időbeliség észlelése. Elemi térviszonyok megfigyelése, megbeszélése (lent-fent, jobbra-balra, elől-hátul).
Tárgy- és környezetkultúra	Forma- és színismétlések, ritmusok. Díszítőminták. Környezetalakító tevékenység.	Egyszerű tárgyak (pl. játékok) készítése elképzelés alapján és mintakövetéssel. Teremdecoráció az évszakokhoz, ünnepekhez kapcsolódó saját készítésű képekkel, tárgyakkal.	Tárgyak formája és rendeltetése közötti összefüggés felfedezése, megbeszélése, tudatosítása. Eszköz nélkül végzett anyagalakítás.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

Mezopotámiai pecsétnyomó formák; Szerencsét hozó kék víziló (egyiptomi szobor); Paul Klee: Parányi mese egy parányi törpéről; Paul Cézanne: Húshagyókedd; Georges Seurat: A cirkusz; Albrecht Dürer: Virágok; Czóbel Béla: Fiú labdával; Egry József: Vihar után.

Technikák, anyagok

- Ceruza, színes ceruza, filctoll, kréta.
- Vízfestés, ecsettel és ujjal.
- Vegyes technikák: kréta és festék, filctoll és színes ceruza.
- Mintázás agyagból, plasztilinből.
- Tárgykollázs, konstruálás, anyagalakítás, hajtogatás, vágás (pl. papírból, textilből).
- Nyomatkészítés: levélnyomat, krumplinyomat, frottázs.

Továbbfejlesztési alapja:

- Ismerje az évfolyam számára előírt eszközöket, és tudja azokat rendeltetésszerűen használni.
- Ismerkedjen meg a természet és az ember alkotta jelekkel.
- Tudjon viszonyítani (kisebb-nagyobb).
- Ismerje fel a főszíneket, a fehéret és a feketét.
- Tudjon vonal, folt és színeképzéssel alkotást létrehozni.
- Legyen képes egyszerű tárgyak létrehozására.
- Fejlődjön esztétikai érzéke.
- Tudjon közös beszélgetésekbe bekapcsolódni, egy-egy látványra rácsodálkozni.
- Tudja mi a sík, tömeg, térforma (tapasztalás, érzékelés).
- Tudja, mi a pont, egyenes, görbe, kör.

2. évfolyam

Éves óraszám: 55,5 óra

	Témakörök, tartalmak	Tanulói tevékenységek	
	vizuális nyelv, fogalmak	kreativitás, alkotás	megismerés, befogadás
Képzőművészet	<p>Egyszerű vonal-, folt-, színritmusok.</p> <p>Fő- és mellékszínek megkülönböztetése.</p> <p>A formák, színek elrendezése. Egyensúly, szimmetria, képi kiemelés.</p> <p>Többféle vizuális minőség alkalmazása egy képen belül (színárnyalatok, vonalvastagság, szabályos és szabálytalan, kicsi és nagy forma).</p>	<p>A zene hangulatának kifejezése mozgással, gesztusokkal, ecsetkezeléssel és színekkel.</p> <p>Történetek, versek, mesék, kitalált dolgok és események vizuális megjelenítése rajzban, festményben, szoborban.</p> <p>Térviszonyok megfigyelése és alkalmazása, térbeliség érzékeltetése takarással.</p>	<p>Az alkotómunkák témáihoz, hangulatához illeszkedő műalkotások megfigyelése, legfontosabb tulajdonságainak, jellemzőinek összegyűjtése (téma, szereplők, anyag, forma, szín, felület, térhatás, hangulat).</p> <p>A legismertebb festészeti műtípusok (pl. portré, tájkép) megismerése.</p> <p>A körplasztika és a dombormű jellemzőinek összehasonlítása (azonosságok és különbségek kiemelése).</p> <p>Néhány festmény és szobor alkotójának és a mű címének megnevezése.</p>
Vizuális kommunikáció	<p>Vonalfajták (vékony-vastag, egyenes-görbe, szabályos-szabálytalan stb.) és a különböző vonalkarakterek megjelenítése.</p> <p>Különböző tónusok, sötét-világos kontraszt alkalmazása a formák kiemeléséhez.</p> <p>A síkbeli ábrázolás elemei (pont, vonal, folt, szín).</p> <p>A betű mint jel.</p> <p>Képirás.</p> <p>Titkosírás.</p>	<p>Élőlények, tárgyak ábrázolása közvetlen szemlélet és emlékezet alapján.</p> <p>Valóságtól eltérő, furcsa, mesebeli formák, karikatúrafigurák tervezése.</p> <p>Mimika, grimasz tanulmányozása, utánzása, megjelenítése, felhasználása az élményfeldolgozásban.</p> <p>Vers, mese főszereplőjének karakteres kifejezése forma- és színtúlzásokkal.</p> <p>A tulajdonságok és a színek.</p> <p>A sötét-világos foltok formaképző, formakiemelő szerepének alkalmazása.</p> <p>Egyszerű képi jelek tervezése (pl.: tantárgyak jele, saját tulajdonjel).</p>	<p>Tárgyak, anyagok gyűjtése, megfigyelése, külső tulajdonságainak összehasonlítása megadott szempontok alapján (anyag, jellemző forma és szín, változás, átalakulás).</p> <p>Karakteres emberi gesztusok (testbeszéd, mimika) olvasása és értelmezése.</p> <p>Átélt, elképzelt vagy hallott esemény (vers, mese) vizuális megjelenítése.</p> <p>A hangulat és a mimika közötti összefüggés megfigyelése.</p> <p>Egyszerű közlő ábrák, mindennapi magyarázó rajzok, jelek értelmezése, megfejtése (pl. tankönyv ábrái).</p>

	Témakörök, tartalmak	Tanulói tevékenységek	
	vizuális nyelv, fogalmak	kreativitás, alkotás	megismerés, befogadás
Tárgy- és környezetkultúra	A tartalom és forma összhangja. A tárgyak funkcionak megfelelő használata. Funkcionális és díszítő formálás. Díszítőminták.	Tárgyak készítése könnyen alakítható anyagokból (papír, textil, természeti formák). Síkbábok, origami formák, karácsonyi füzérek, farsangi álarcok és díszek, gyöngyfűzés és egyedi ajándékok készítése. Csomagolás készítése mintakövetéssel.	Összefüggés keresése a köznapi és ünnepi tárgyak formája, színe, díszítése, anyaga és rendeltetése között. Tárgyak csoportosítása megadott szempontok szerint. Játékok elemzése.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

Kandinszkij: Panel; Würtz Ádám: Meseillusztráció; Henri Rousseau: A víg tréfames-terek; Szyksznian Wanda: Lovas kép; Vincent van Gogh: Országút éjjel, Napraforgó; Leonardo da Vinci: Anghiari csata (részlet); Picasso: Paloma arcképe; Borsos Miklós: Női portré

Technikák, anyagok

- Ceruza, színes ceruza, golyóstoll, kréta, olajpasztell.
- Vízfestés és vegyes technikák.
- Formálás agyagból, plasztilinből (pl. mintázás, hurkafelrakás, formába nyomás, pecsételés).
- Origami jellegű papírhajtogatás.
- Papírvágás, ragasztás.
- Dúckészítés, nyomtatás, nyomhagyás (pl. papír, termés, levél).
- Egyszerű bábkészítési technikák (pl. síkbáb, ujjbáb, hengerbáb).
- Konstruálás talált tárgyakkal (pl. termékekből, dobozokból, textil).

Továbbfejlesztési alapja:

- Az első két évfolyam végére a gyermek megérti, hogy a látás és tapintás segíti a dolgok megismerésében.
- Élményeit szabadon jeleníti meg síkon és térben, bátran használja kedvenc színeit, rajzi formáit.
- A látványok, műalkotások, iskolai munkák megbeszélésébe bekapcsolódik, tetszésítéletét szóban is meg tudja fogalmazni.
- Képes a vizuális jelenségek megfigyelésére és a főbb jellemzők megnevezésére. Rajzaiban képes az alapvető térviszonyok (lent, fent, mellette) jelölésére, próbálkozik a mozdulat felismerhető kifejezésével.
- Megérti közvetlen környezete információs jeleit és tankönyveinek ábráit. El tud készíteni egyszerű tárgyakat, díszeket saját elképzelése vagy minta követése alapján. Felismeri a tárgyak rendeltetésének és formájának legjellemzőbb összefüggését.

- Tud rajzolni, "színezn", festeni, agyagból vagy gyurmából mintázni, a papírt, az ollót és a ragasztót célszerűen használja, finomodik mozgáskoordinációja.
- Szívesen elmélyed az alkotómunkában. Képes élményeinek, elképzeléseinek árnyalt vizuális megjelenítésére.
- Törekszik a képelemek egyensúlyosabb elrendezésére, festményeiben többféle színárnyalatot is használ.
- Felismeri a vizuális minőségeket (színeket, formákat, vonalakat, foltokat). Műalkotások (festmény, szobor), megismert típusait megnevezi (csendélet, portré, stb.), a megismert művek közül legalább egyet-egyet felismer, tudja az alkotó nevét is, legegyszerűbb jellemzőkkel.
- Értelmezni tudja környezeté emberi gesztusait, felfogja a tájékoztató, felhívó jelek üzenetét.
- Képes tárgyakat kitalálni, elkészíteni, és megalkotni minta követésével is, díszítésnél ügyesen alkalmaz sorritmusokat, terület díszeket.
- Tud megadott vizuális jellemzők alapján tárgyakat osztályozni, csoportosítani.
- Ismeri a köznapi, használati és az ünnepi tárgy fogalmát.

3. évfolyam

Éves óraszám: 55,5 óra

	A továbbfejlesztés alapja: vizuális nyelv, fogalmak	A továbbfejlesztés alapja: kreativitás, alkotás	megismerés, befogadás
Képzőművészet	<p>Vonal-, folt-, forma- és színritmusok.</p> <p>A 12 tagú színekör megismerése és a színárnyalatok kikeverése.</p> <p>A színek hangulati hatása.</p> <p>Kompozíciós megoldások (szimmetrikus, középpontos, átlós).</p> <p>Az anyagok felületének kifejezése különböző pont- és vonalsűrűséggel (textúra-faktúra).</p> <p>Mintázás: dombormű és körplasztika.</p>	<p>Az egyéni és közös élmények feldolgozása rajzban, festményben, plasztikában.</p> <p>Képalakítás csoportmunkával (pl. víz alatti város, akvárium).</p> <p>Térbeliséget és mozgásfázisokat bemutató tanulmányrajzok készítése (oldal-, elől-, hátulnézet).</p> <p>Állókép-mozgóképek.</p> <p>Jellegzetes mozdulat kiemelése (holtpont).</p> <p>Különböző vonalminőségek és tónusok kialakításával változatos felületek leutánczása grafikai eszközökkel és kitalált minta tervezése.</p> <p>Gipszlenyomat készítése: a pozitív és negatív forma megkülönböztetése.</p> <p>A képzelőerő fejlesztése a valóságos formák különös, furcsa társításával.</p>	<p>Különböző események átélése, és az élmények szóbeli megfogalmazása (a történet hangulata, helyszín, a főszereplő jellemzése, érdekes részletek stb.).</p> <p>Műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése.</p> <p>Műalkotások összehasonlítása adott szempontok szerint (pl. téma, hangulat, színek, a kiemelés módja, az ecsetkezelés módjai, műfaj, technika).</p> <p>Egyes képzőművészeti műfajok: festészet, szobrászat és műtípusok (tájkép, csatakép, kisplasztika) jellemzőinek megbeszélése és kiemelése.</p> <p>Néhány tanult műalkotás alkotójának és a mű címének ismerete.</p> <p>A gipszöntés technikájának megismerése.</p> <p>Könyvtárhasználat. Kiállítás, helytörténeti gyűjtemény megtekintése.</p>
Vizuális kommunikáció	<p>Egyszerű közlő ábrák értelmezése és készítése. A jellemző nézet és a forma jele.</p> <p>A körvonal és a folt. A forma egyszerűsítése foltra.</p> <p>A folt mint a felület betöltésének eszköze.</p> <p>A befoglaló forma.</p> <p>A képregény rajzolásának jellegzetességei: közelkép,</p>	<p>Egyszerű természeti vagy mesterséges tárgy ábrázolása látvány szerint, majd elől- és oldalnézetből (pl. játékbaba, autó).</p> <p>Tervezés az egyszerűsített formával.</p> <p>Fantáziálás: körvonalról a belső részletekig.</p> <p>Dekoratív díszítőfelület ter-</p>	<p>Különböző tárgyak külső jegyeinek összehasonlítása, a tárgyak vizuális jellemzőinek megállapítása (sík vagy térforma, áttört vagy tömbszerű, szögletes vagy gömbölyű stb.).</p> <p>A művészi átalakítás jellemzői: formaredukció.</p> <p>Példák keresése a népmű-</p>

	Témakörök, tartalmak	Tanulói tevékenységek	
	vizuális nyelv, fogalmak	kreativitás, alkotás	megismerés, befogadás
Vizuális kommunikáció	távolkép, időrendiség. A térbeliség megjelenítése síkon. Tömeg-alaprajz. Tájékozódás az alaprajzon, jelek olvasása. Piktogram, felül- és oldalnézet, formaredukció.	vezése (papírdúc). Élmények, változások, események ábrázolása képsorokkal (képregény). Egyszerű összefüggések ábrázolása magyarázó rajzzal. Konkrét útvonal megrajzolása emlékezetből. Elképzelt tér ábrázolása felülnézetből, esetleg makettjének közös elkészítése (pl. vár alaprajza és tömege, különleges, titkos varázstérkép).	vészetben, a képzőművészetben és a mesékben. Az esemény sorrendjének értelmezése fázisrajzok alapján. Képes történetek régebbi korokból (pl. a firenzei Paradicsomkapu). Képi információk értelmezése: egyszerűség, érthetőség, a jelek és a jelentés viszonya. Tájékozódás a lakóhelyen és környékén. Egyszerű alaprajzok és térképek olvasása, értelmezése. Az alaprajz fogalmának megismerése. A felülnézeti ábrázolás jellegzetességeinek felfedezése. Nagyítás, kicsinyítés, arányok tanulmányozása.
Tárgy- és környezetkultúra	A használati tárgyak külső megjelenése és funkciója (használata) közti összefüggés. Anyagszerűség. A tervezés eszköze a vonal. Vázolás a befoglaló formától a részletekig.	Egy elképzelt funkciónak megfelelő egyszerű tárgy tervezése (vázlatok, működés, fázisok). A tárgyalkotó folyamat végigvitele az ötlettől a megvalósításig. Környezetalakító tevékenység (pl. a terem átrendezése). Ajándék készítése gyöngyből, textilből.	Formaelemzés: használati tárgyak, játékok. A játékok anyagainak megfigyelése (természetes és mesterséges). Régi és mai tárgyak képen és a valóságban. A funkcionális, használható tárgy készítésének szabályai (közös beszélgetés). Néhány tárgy készítésének lépései, a tárgyalkotás folyamatának megbeszélése vagy megnézése filmen.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

Ferenczy Noémi: Teremtés, Kalotaszegi világfa; Giotto: Krisztus születése; Michelangelo: Ádám teremtése, Brüggei Madonna; Fényes Adolf: Testvérek; Ferenczy Károly: Kődobáló fiúk; Glatz Oszkár: Birkózó fiúk; Picasso: Az első lépések; Leonardo: Tanulmányrajz a madár repüléséről; Limbourg testvérek: Kalendárium Berry herceg óraskönyvéből; Diósgyőri vár; Wágner Sándor: Dugovics Titusz önfeláldozása; id. Pieter Bruegel: Gyermekjátékok.

Technikák, anyagok

- Ceruza, színes ceruza, filctoll, kréta, golyóstoll.
- Festés temperával, vízfestéssel. Vegyes technika (kréta, festék). Viaszkarc.
- A mintázás újabb technológiai változatai: építés lapokból szabásminták alapján, díszítés nyomhagyással.
 - Különböző tárgy- és anyagnyomatok, kollázstechnikák.
 - Papírtárgyak, papírmunkák (kivágások, papírmetszetek, mozaik, kollázs).
 - Konstruálás különböző modellező anyagokból (textil, papír, agyag, talált tárgyak, termékek).
 - Ismeretek a megismert műalkotás-technikákról (akvarell, olajfestmény, kő, agyag-, bronzszobor).

Továbbfejlesztési alapja:

- Tudja, mi az azonosság, hasonlóság.
- Legyen tisztában a beállítás tárgyainak arányával.
- Tudja, mi a kontraszt.
- Ismerje a fő- és mellékszíneket.
- Tudja a tempera és vízfesték jellemző fogásait alkalmazni.
- Tudjon valamely eseményt, élményt megfogalmazni.
- Legyen jártas az eszköznélküli anyagalakításban.
- Tudjon valamely eseményt, élményt vizuálisan megjeleníteni.
- Legyen képes egyszerű bábokat tervezni, megalkotni.
- Ismerjen néhány népművészeti technikát.
- Legyen képes alkalmazni néhány technikát. (pl. szövés, fonás)
- Gyermekkorai sajátosságainak megfelelően tudjon jeleket felismerni, új jeleket alkalmazni a közlekedés
 - vagy tanulmányaihoz kapcsolódóan más területen.
- Legyen képes élmény befogadására saját és társai munkájának elemzése során.
- Ismerjen legalább 3-3 műalkotást és alkotóját, azokról tudjon összefüggően beszélni.
- Ismerje lakóhelyének legalább egy nevezetes műalkotását.
- Tudja, mi a tájkép, csatakép, emlékmű, kisplasztika.
- Legyen képes alkalmazni néhány kézműves-technikát.

4. évfolyam

Éves óraszám: 37 óra

	Témakörök, tartalmak	Tanulási tevékenység	
	vizuális nyelv, fogalmak	kreativitás, alkotás	megismerés, befogadás
Képzőművészet	<p>Ellentétek ismerete és alkalmazása az alkotásban: színekontraszt, vonalkontraszt, tónuskontraszt.</p> <p>Színkeverés: derítés, tompítás.</p> <p>Kiemelés forma- és színminőséggel, mérettel, elhelyezéssel, kontraszttal, vonalvastagsággal.</p> <p>A színek hangulati hatása.</p> <p>Tulajdonságok kifejezése színekkel.</p> <p>Kompozíciós eljárások.</p> <p>Egyensúly és feszültség.</p> <p>Szimmetria és aszimmetria.</p>	<p>Képek, látványok, események leírása, a leírás alapján kép készítése.</p> <p>Élmények, emlékek, gondolatok feldolgozása közös alkotásokban (pl. utcakép).</p> <p>Csoportmunka: színtorony vagy színpiramis festése.</p> <p>Adott műalkotás vagy festmény dramatikus eljátszása közösen (megmozdul a szobor, hogyan folytatódik a kép cselekménye, mire gondol a főszereplő).</p> <p>Képek, tárgyak jelentésmódosítása formaátírással, átszínezéssel, megszemélyesítéssel.</p> <p>Szokatlan forma kialakítása a különböző részletek egy képpé formálásával.</p>	<p>Műalkotások csoportosítása különböző szempontok alapján. Műalkotások származási helyének megkeresése térképen.</p> <p>Elemző beszélgetés műalkotásokról.</p> <p>Képzőművészeti alkotások leírása, a legfontosabb vizuális nyelvi, kompozíciós hatás értelmezése.</p> <p>Egyes képzőművészeti műtípusok jellemzői (tájkép, életkép, történelmi kép, illusztráció, csendélet, portré, enteriőr, lovas szobor, kisplasztika).</p> <p>Műalkotások elemzése az adott vizuális témákhoz kapcsolódóan (motiválás, hangulatfeltétel).</p> <p>Emberi karakterek, jellemek és magatartásformák megfigyelése a művészi ábrázolásokban.</p> <p>Néhány festmény, grafika és szobor szerzőjének és a mű címének ismerete</p>
Vizuális kommunikáció	<p>Egyszerű közlő ábrák értelmezése, készítése.</p> <p>A formák és a színek kifejező elrendezése a képmezőben.</p> <p>A térbeliség hangsúlyozásának eszköze a formakövető tónusozó vonal.</p> <p>Fény-árnyék megfigyelése és érzékeltetése tónusfokozatokkal.</p> <p>Formaegyszerűsítés – a forma jele.</p>	<p>Tervezés a leegyszerűsített formák felhasználásával (pl. memóriajáték, virágdominó, emblémák).</p> <p>A színek hangulati hatásának alkalmazása az évszakok bemutatására (naptárlapok, évszaktündér tervezése).</p> <p>Természet utáni tanulmányok készítése természeti formákról. A modellek rálátásos ábrázolása megfigyelés</p>	<p>Fényképek, újsággépek, reklámképek csoportosítása, „olvasása”, értelmezése.</p> <p>Márkajelek, emblémák viseletünkben.</p> <p>Térkifejezési módok: a takarás, a lejjebb-feljebb helyezés, előtér-háttér. A felülnézet.</p> <p>A formakarakter és a részletek megfigyelése, magyarázó rajzok, metszetek, nagyított részletek és folyamatábrák elemzése.</p>

	Témakörök, tartalmak	Tanulói tevékenységek	
	vizuális nyelv, fogalmak	kreativitás, alkotás	megismerés, befogadás
Vizuális kommunikáció	A sötét-világos, hideg-meleg szíkontrasztok figyelemfelhívó jellege. Pozitív-negatív forma.	alapján (szín- és tónusos megjelenítés). Csendélet festése. Dekoratív felület tervezése a valóságos forma egyszerűsítésével, továbbgondolásával. Érdekes faktúrák kialakítása pontok, vonalak és foltok segítségével. A jelalkotó forma: vonal- és színredukciók. Tervezés a látványtól az ábráig. Egyszerű térosztásokat közlő alap- és térképvázlatok készítése. A fekete-fehér kontrasztra épülő szimmetrikus papírkivágás készítése.	Magyarázó rajzok, folyamatábrák értelmezése. Az ábra és a látvány kapcsolatának elemzése. A színismeretek összefoglaló áttekintése. Sík- és térformák jellemzői.
Tárgy- és környezetkultúra	Az egyéni stílus jellemzői. A rendeltetés, az anyag, a forma, a díszítés és a méret összehasonlítása, a célnak megfelelő megválasztása. Forma- és színritmus. Az épület külső kifejezőeszközei: méret, tömeg, tagoltság, anyag, hely. Homlokzat- és alaprajz. Illúzió a térábrázolásban. Optikai csalódások, lehetetlen, kétértelmű helyzetek.	Egyéni igényt kielégítő tárgyak készítése. A mintaképzés különböző lehetőségeinek megismerése és alkalmazása különböző textiltervek készítésénél (pl. kockás anyag). Emblémák, piktogramok tervezése. Környezetalakító tevékenység: az utcakép közízlést formáló dekorációi. Egyszerű tárgy, épület modellezése. Makettkészítés szabásminta alapján. Egyszerű tömeg, az alaprajz és a homlokzat egyeztetése. Álomképszerű jelenet tervezése valóságos és kitalált formák összekeverésével (pl. fantáziaváros, élet egy távoli bolygón).	Köznapi és ünnepi tárgy elemzése, a rendeltetés, az anyag, a méret, a forma bemutatásával. A viseletdivat változásának megismerése. Régi korok öltözködési szokásai és a mai divat. Beszélgetés az alkalomhoz illő viseletekről. Az egyéni ízlés. Az épített környezet és egyes épülettípusok (pl. lakó- és középület) elemzése. A rendeltetés és a forma összefüggésének vizsgálata. A népi építészet emlékeinek megismerése. Nevezetes épületek. A helytörténeti gyűjtemények és a lakóhely múzeumainak megismerése.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

Giuseppe Arcimboldo: Az ősz; id. Pieter Bruegel: Bábel tornya, Tél; Zórád Ernő: Hegyalja út – Fehérsas tér; Pollack Mihály: Magyar Nemzeti Múzeum; M. C. Escher: Belvedere; Frans Hals: Dada a gyermekkel; Aba-Novák Vilmos: Álarckészítő; Auguste Renoir: Krizantémcsokor; Kisalföldi mángorló (Néprajzi Múzeum); Bakonyi cifraszűr (Néprajzi Múzeum); Albrecht Dürer: Nyúl; Jan Brueghel: A Paradicsom, Perui totemoszlop.

Technikák, anyagok

- az előző években már tanult technikákon kívül;
- kollázs, fonás, madzagszövés, gyöngyfűzés;
- textil-, drót- és papírplasztikák és tárgykonstrukciók, modellek; művészeti technikák ismertetése a megismert műtípusok kapcsán (pl. egyedi rajz, sokszorosító grafika, olajfestés, freskó, bronzöntés, kőfaragás, fafaragás, agyagmunka).

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI A 4. ÉVFOLYAM VÉGÉN

- *Természet utáni tanulmányok készítése:* felismeri és elemzi a forma jellemzőit, halvány vonalakkal felvázolja a tömeget, a térbeli helyzetet jelöli a forma lejjebb-feljebb helyezéssel és a takarásokkal. Néhány tónus alkalmazásával kifejezi a domborodást, megkülönbözteti a megvilágított és az árnyékos oldalt.
- *Kompozíciós feladatok:* kiemeli egy hallott vagy kitalált történet főszereplőjét, az ábrázolásban tudja hangsúlyozni mérettel, színnel, elhelyezéssel. A felületalakításban változatos faktúrákat alkalmaz, többféle technikát ismer.
- *Színismeret:* megnevezi a fő- és mellékszíneket, tudja keletkezésük módját. Ismeri a 12 tagú színkör színeinek kikeverését 3 főszínből kiindulva.
- *Tárgykészítés:* Ötletes ajándéktárgyakat készít alkalmakra. Képes az elemzett mindennapi tárgyak, eszközök formája (anyaga, mérete) és funkciója (jelentése) közötti kapcsolat felismerésére.
- *Műalkotás-elemzés:* a képolvasástól eljutott a tanuló a művészeti élmények árnyaltabb kifejezéséig. Ismeri a képzőművészet több műtípusát. Felismeri és megnevezi a tanult műalkotások közül háromnak az alkotóját és címét.

MEGISMERTETÉSRE, ELEMZÉSRE AJÁNLOTT MŰALKOTÁSOK

Őskor:

a Stonehenge-i megalitépítmény; barlangfestmények: Altamira, Lascaux; a Willendorfi Vénusz.

Egyiptom:

az egyiptomi sír építmények (Dzsószer lépcsős piramisa és a gizai piramisegyüttes – Kheopsz, Khephrén, Mükherinosz); Királyok-ölgye (Tutanhamon sziklasírja; Tutanhamon koporsói – hatalmi jelképek és amulettek); Karnaki nagytemplom; II. Ramszesz sziklatemploma (Abu-Szimbel); falfest-

mények (a Halastó, A fáraó vadászata); szobrok (az Írnok, Rahotep és Nofret, Nofertiti királyné mellszobra).

Mezopotámia:

Zikkurat; Gudea szobra; vadászjelenet Assurbanipal ninivei palotájából; kapuőrző lény II. Assurnaszirpal nimrúdi palotájából; Hammurapi törvénykönyve; Babilon (Istar-kapu).

Görög művészet:

Knósszoszi palota (Kréta); az Oroszlán-kapu; Atreusz kincsháza (Mükéné); Az athéni Akropolisz; Polükleitosz: Lándzsavívő; Müron: Diszkoszvető; Laokoón-csoport; kerámiaedények (geometrikus, feketealakos, vörösalakos).

Római művészet:

etruszk falfestmény (Tarquinia); Terrakotta szarkofág (Cerveteri); Római lakóház; Pompeji; Colosseum; Pantheon; Constantinus császár diadalíve; Marcus Aurelius császár lovas szobra.

TECHNIKÁK, ANYAGOK

- Vázolás ceruzával, filctollal, ecsettel.
- Felületképzés ponthalmazzal, vonalráccsal, ecsettel, kollázssal.
- Szabadkézi tónusos rajzok, grafitceruzával, színes ceruzával és golyóstollal.
- Grafikák: tus, diófpác, monotípiá, papírmetszet.
- Festés akvarellal, temperával, kevert eljárással (kréta + festék, festék + tus).
- Színes munkák kollázssal (grafikai kiegészítés), frottázssal, nyomhagyással. Egyszerű levonatok (monotípiá).
- Mintázás. Fazekasmunkák a korong nélküli ősi eljárások alapján.
- Modellezés szabásmintával, papírtárgyak készítése hajtogatással. Papírmásé.
- Egyszerű szerkesztés körzővel, vonalzóval. Betűk kivágása. A szerkesztés ésszerű lépéseinek megismerése és betartása.

KIMENETI KÖVETELMÉNY

Ismeri és megkülönbözteti a vizuális művészeti ágakat és műfajokat, kérdések segítségével véleményt alkot a műalkotásokról, ismeri a műelemzés néhány módszerét. Ismeri a tanult művészettörténeti korok fő stílusjegyeit. Felismer és megnevez koronként legalább három-három alkotást.

Természet utáni tanulmányokban képes megfigyelni és megörökíteni az egyszerű látványt formailag, színben és tónusban.

Képes élményeit, emlékeit megörökíteni, a történet legjellegzetesebb részleteit a kompozícióban kiemelni. Ismeri a téri helyzetek megjelenítésének néhány módját.

Ismeri a tömegkommunikáció fő jellemzőit.

Ismeri a 12 tagú színek színeinek nevét és a színek keletkezési jellemzőit.

A tanult ábrázolási technikákat többnyire önállóan alkalmazza.

